Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

кафедра політичної соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО

директор навчально-наукового інституту
соціології та медіакомунікацій

Олена МУРАДЯН

«28» серпня 2026 року

Робоча програма навчальної дисципліни

ТЕХНОЛОГІЇ НАЦІЄТВОРЕННЯ

рівень вищої освіти **магістерський**
галузь знань **С соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини**
спеціальність **С5 соціологія**
освітня програма **соціальні технології**
вид дисципліни **обов'язкова**
ННІ **соціології та медіакомунікацій**

2026/2027 рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ соціології та медіакомунікацій.
Протокол №6 від “26” серпня 2026 року.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:
Бойко Дмитро Миколайович, к. соц. н., завідувач кафедри політичної соціології.

Програму схвалено на засіданні кафедри політичної соціології.

Протокол №1 від “26” серпня 2026 року.

завідувач кафедри Дмитро БОЙКО

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ соціології та медіакомунікацій.

Протокол №1 від “26” серпня 2026 року.

Голова науково-методичної комісії Юлія СОРОКА

Гарант освітньої програми
«Соціальні технології»
спеціальності С5 Соціологія Людмила СОКУРЯНСЬКА

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни “Технології націєтворення” складено відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми “Соціальні технології” для студентів другого (магістерського) рівня підготовки на ННІ соціології та медіакомунікацій.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета курсу – знайомство з технологіями націєтворення, розуміння специфіки їх розвитку, місця в європейській та світовій інтелектуальної історії.

1.2 Завданнями курсу є опанування міждисциплінарних підходів, звернення до історії ідей політичної філософії, політичної соціології, етнології, політичної історії та психології, а також феномен прикордонної культури. Курс передбачає огляд основних, найбільш показових кейсів національних проблем і конфліктів у сучасному світі, як тих, що вважаються успішно вирішеними, так і тих, які і досі мають негативні прояви.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4 Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
16 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
78 год.	112 год.
Індивідуальні завдання	
Есе, 10 год. (за рахунок самостійної роботи)	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Навчальна дисципліна забезпечує розвиток наступних **компетентностей**:

ЗК 01 Здатність до абстрактного та конкретного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 04 Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 07 Здатність до аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з її опонентами.

ЗК 08 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 09 Усвідомлення проблематики рівних можливостей у суспільстві, зокрема її гендерних, расових, вікових аспектів.
ЗК 10 Усвідомлення культурного розмаїття суспільств і викликів взаємодії в міжкультурному контексті.
СК 01 Здатність аналізувати соціальні явища і процеси.
СК 02 Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти.
СК 08 Здатність співпрацювати з європейськими та євроатлантичними інституціями.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Навчальну дисципліну спрямовано на досягнення таких **результатів** навчання:
ПР 02 Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки.
ПР 03 Розробляти і реалізовувати соціальні та міждисциплінарні проєкти з урахуванням соціальних, економічних, правових, екологічних та інших аспектів суспільного життя.

1.8. Пререквізити

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальне розуміння технологій націєтворення

Тема 1. Теорії нації і націоналізму, поняття технологій націєтворення.
Поняття нації та його теоретичне прояснення. Етнотрансформаційні процеси: традиційне і модерне як опозиція. Співвідношення етнічної (традиційної) й національної (модерної) ідентичності: спільне і відмінне. Німецький марксизм (М.Гесс, К.Маркс, Ф.Енгельс, К.Каутський) і національне питання. Розробка теорії національних відносин та культурно-національної автономії в працях теоретиків австро-марксизму (О.Бауер, Р.Шпрінгер). Критика соціально-економічного редукціонізму марксистської теорії національного питання. Нація як уявлена спільнота (Б.Андерсон). Нації до націоналізму (Дж.А.Армстронг). Нація-держава, її різні історичні і ідеологічні трактовки. Нація як дух. Поняття націоналізму. Типології націоналізму. Ганс Кон про західний і східний націоналізм. Д. Гатчісон про культурний та політичний націоналізм Новітні концепції "старих і нових" націй (Г'ю Сетон-Уотсон). Націоналізм і модернізація. Народи,нації та комунікація (Карл Дойч) Змагання еліт та становлення націй (П.Р.Брас). Націоналізм наприкінці ХХ ст. (Е.Гобсбаум) Чи можливий ліберальний націоналізм? (Анджей Валіцький).

Тема 2. Технології націєтворення у Великобританії.
Історичні передумови розвитку технологій націєтворення у Великобританії. Національне питання в Англії, Шотландії, Уельсу, Північної Ірландії. Конфлікт Великобританії та Ірландії. Діяльність Ірландської республіканської армії. Шляхи вирішення ірландського питання. Шотландскі референдуми. Націоналізм і Брексіт. Теперішній стан проблеми.

Тема 3. Технології націєтворення в Іспанії.
Історичні передумови розвитку технологій націєтворення в Іспанії. Національне питання в

Каталонії та країні Басків. Діяльність ЕТА, баскський тероризм. Шляхи вирішення каталонського національного питання. Каталонські референдуми. Теперішній стан проблеми.

Тема 4. Технології націєтворення у Швейцарії.
Історичні передумови розвитку технологій націєтворення в Швейцарії. Швейцарський політичний устрій як засіб вирішення національного питання. Швейцарська зовнішня політика як засіб вирішення національного питання. Теперішній стан проблеми.

Тема 5. Технології націєтворення у Бельгії.
Історичні передумови розвитку технологій націєтворення в Бельгії. Бельгійський політичний устрій як засіб вирішення національного питання. Бельгійська зовнішня політика як засіб вирішення національного питання, реалізація принципів Європейського Союзу. Питання Фландрії та Валонії. Теперішній стан проблеми.

Тема 6. Технології націєтворення у Канаді.
Історичні передумови розвитку технологій націєтворення в Канаді. Квебек і національне питання. Міграційна політика як засіб вирішення національного питання. Теперішній стан проблеми.

Розділ 2. Національні проблеми та конфлікти

Тема 7. Технології націєтворення у США.
Історичні передумови розвитку технологій націєтворення в США. Федеративний устрій як засіб вирішення національного питання. Міграційна політика як засіб вирішення національного питання. Расова проблематика. Радикальні течії націоналізму. “Чорні пантери”, BLM. Теперішній стан проблеми.

Тема 8. Технології націєтворення у Європейському Союзі.
Історичні передумови розвитку технологій націєтворення в Франції, Німеччині, Італії, Польщі, Угорщині, Фінляндії, країнах Скандинавії. Політика мультикультуралізму ЄС як засіб вирішення національного питання. Міграційна криза. Теперішній стан проблеми.

Тема 9. Проблема Курдистана.
Історичні передумови розвитку кудської націй і націоналізму. Політика Ірана, Ірака, Сирії і Туреччини стосовно курдського питання. Діяльність Робочої партії Курдистана. Вплив Сирійської війни та інших конфліктів на Близькому Сході. Теперішній стан проблеми.

Тема 10. Проблема Кашміра.
Історичні передумови розвитку технологій націєтворення в Кашмірі. Спадок Британської імперії. Політика Індії, Пакістана і Китая стосовно питання Кашміра. Кашмір і етнорелігійна проблема. Теперішній стан проблеми.

Тема 11. Кейс Югославії.
Історичні передумови Югославської проблеми. Югославські війни кінця ХХ ст. Сербсько-хорватське протистояння. Кейс Боснії і Герцеговини. Проблема Косово. Теперішній стан проблеми.

Тема 12. Проблема Нагорного Карабаха.
Історичні передумови проблеми Нагорного Карабаха. Наслідок СРСР. Вірменська зовнішня та внутрішня політика стосовно НК. Азербайджанська зовнішня та внутрішня політика стосовно

НК. Збройні конфлікти. Теперішній стан.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. **Загальне розуміння технологій націєтворення**												
Тема 1. Теорії нації і націоналізму, поняття технологій націєтворення		2	2			6		1				8
Тема 2. Технології націєтворення у Великобританії		2	2			6		1				8
Тема 3. Технології націєтворення в Іспанії		1	1			6		1				8
Тема 4. Технології націєтворення у Швейцарії		1	1			7			1			9
Тема 5. Технології націєтворення у Бельгії		1	1			7						9
Тема 6. Технології націєтворення у Канаді		1	1			7						9
Разом за розділом 1		8	8			39		3	1			51
РОЗДІЛ 2. **Національні проблеми та конфлікти**												
Тема 7. Технології націєтворення у США		2	2			6		1				8
Тема 8. Технології націєтворення у Європейському Союзі		2	2			6		1				8
Тема 9. Проблема Курдистана		1	1			6		1				8
Тема 10. Проблема Кашміра		1	1			7			1			9
Тема 11. Кейс Югославії		1	1			7						9
Тема 12. Проблема Нагорного Карабаха		1	1			7						9
Індивідуальне завдання (есе)					10						10	
Разом за розділом 2		8	8		10	39		3	1		10	51
Усього годин		16	16		10	78		6	2		10	102

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Технології націєтворення в контексті глобалізації	2
2	Шотландія на шляху до (не)залежності	2
3	Порівняння коталонського і баксського сепаратизму	1
4	Рецепт “швейцарського шоколаду”: кантони, гроші, чотири мови	1
5	Бельгійський пазл: як об’єднати Фландрію і Валонію	1
6	Як Квебек залишився канадським?	1
7	США: від плавильного котла до…?	2
8	Націоналізми та європейський мультикультуралізм	2
9	Курдистан тут і зараз	1
10	Кашмір – це не тільки пісня Led Zeppelin	1
11	Чи можна було уникнути югославської трагедії?	1
12	Досвід Нагорного Карабаха	1
Разом		16

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	Тема 1. Теорії нації і націоналізму, поняття технологій націєтворення – *Складання карти концептів*	6	8
2	Тема 2. Технології націєтворення у Великобританії – *Підготовка доповіді*	6	8
3	Тема 3. Технології націєтворення в Іспанії – *Підготовка до ділової гри*	6	8
4	Тема 4. Технології націєтворення у Швейцарії – *Підготовка тематичного огляду*	7	9

5	Тема 5. Технології націєтворення у Бельгії – *Підготовка тематичного огляду*	7	9
6	Тема 6. Технології націєтворення у Канаді – *Підготовка доповіді*	7	9
7	Тема 7. Технології націєтворення у США – *Підготовка доповіді*	6	8
8	Тема 8. Технології націєтворення у Європейському Союзі – *Підготовка до ділової гри*	6	8
9	Тема 9. Проблема Курдистана – *Підготовка тематичного огляду*	6	8
10	Тема 10. Проблема Кашміра – *Підготовка тематичного огляду*	7	9
11	Тема 11. Кейс Югославії – *Підготовка до ділової гри*	7	9
12	Тема 12. Проблема Нагорного Карабаха – *Підготовка тематичного огляду*	7	9
Підготовка і написання індивідуального завдання (есе)		10	10
Усього годин		**78**	**102**

6. Методи навчання

Етап роботи	Форма роботи	Онлайн-платформа
1. Попередня підготовка	Опитування	Канал у Telegram
2. Подача нової інформації	Аудіозапис Тексти Відеоконференція	Zoom / Google-classroom / Moodle
3. Тренування	Питання для самоперевірки Обговорення (чат, форум) Спостереження за явищем Перегляд фільмів	Google-classroom / Moodle Telegram Youtube Youtube
4. Виконання практичного завдання	Пошук відповідей на питання Інтерактивні практичні завдання	Google-classroom / Moodle Google-classroom / Moodle / Zoom
5. Оцінювання	Виконання практичного завдання Письмова робота	Google-classroom / Moodle Google-classroom / Moodle
6. Рефлексія	Відповіді на рефлексивні питання	Telegram / Zoom

7. Зворотній зв'язок	Чат, форум, опитування аудіо-, відео- або текстові повідомлення з коментарем	Telegram / Google-classroom / Moodle / Zoom

7. Методи контролю

Оцінка успішності знань студентів здійснюється у формах поточного контролю (виступи на семінарах, контрольні письмові роботи, усного опитування) і підсумкового письмового есе або відеоесе. У зв'язку з запровадженням змішаного навчання контроль здійснюється через систему дистанційного навчання Moodle у формі письмових робіт.

Студенти зобов'язані дотримуватись **принципу академічної доброчесності** як у тому, що стосується самостійного виконання навчальних завдань, так і необхідності посилатись на використані джерела та літературу.

Критерії оцінки знань студентів при вивченні дисципліни.

Для оцінки знань студентів використовують такі форми контролю: поточний, есе чи відеоесе.

Поточний контроль знань студентів здійснюється під час проведення семінарських занять протягом семестру і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Оцінюється рівень знання студентами першоджерел, наукової літератури, уміння логічно та послідовно виступати під час обговорення питань плану семінарського заняття, ставити та відповідати на запитання.

Студент може набрати від 1 до 40 балів за роботу на семінарах протягом семестру.

Есе

Студентам пропонується на дві рівнозначні форми робіт**:**

1) **Аналітичне есе** (письмове)

Завдання - використовуючи підходи, представлені в курсі, провести порівняння двох або більше кейсів національних питань в сучасному суспільстві.

Це можуть бути як кейси, представлені в курсі, так і ті, яких в курсі не було.

Що можна аналізувати?

(щонайменше 5 аспектів з перерахованих)

- можливості та обмеження застосування різних теорій нації для дослідження проблеми / конфлікту
- історія та передумови проблеми
- геополітичні умови проблеми / конфлікту
- економічні причини / наслідки проблеми
- етнокультурні особливості проблеми
- релігійні / конфесійні особливості проблеми
- політико-ідеологічні та дискурсивні втілення проблеми / конфлікту
- політико-управлінські методи, засоби та інструменти вирішення проблеми / конфлікту
- соціоструктурні причини і наслідки проблеми
- втілення проблеми / конфлікту в масовій культурі
- висновки і узагальнення, що будуть корисними для розвитку тематичного науково-теоретичного та філософського апарату
- інше

В якості **висновку** треба надати узагальнений досвід стосовно спроб дослідження і вирішення зазначених національних проблем / конфліктів для кейсу України; тобто оцінити досвід інших країн і націй (конкретні практики, політики, рішення тощо) із точки зору рекомендацій і побажань для використання в умовах сучасної України.

Формальності:
Орієнтовний обсяг тексту - 20 тис. знаків з пробілами.
У тексті мають даватись визначення основних понять із посиланнями на джерела.

Критерії оцінювання звіту

Високий рівень 40 - 50 балів	- відповідь характеризується: повними і глибокими знаннями з предмету; вільним володінням спеціальною термінологією; творчим креативним підходом. Студент демонструє навички правильної роботи з науковими першоджерелами, коректного цитування та використовування посилань, логічної та послідовної роботи з дефініціями, класифікаціями, термінологічним апаратом, знання основних технологій націтворення
Середній рівень 25-39 балів	- відповідь характеризується: повними і глибокими знаннями з предмету; вільним володінням термінами, поняттями; допущенням неточностей у викладі матеріалу; помилками при відповідях на питання. Студент демонструє навички правильної роботи з науковими першоджерелами, коректного цитування та використовування посилань, логічної та послідовної роботи з дефініціями, класифікаціями, термінологічним апаратом (з незначними помилками), знання деяких технологій націтворення
Низький рівень 10-24 балів	- відповідь характеризується: слабким знанням теоретичного матеріалу; допущенням деяких помилок у відповідях на питання. Студент демонструє окремі академічні навички (правильної роботи з науковими першоджерелами, коректного цитування або використовування посилань), робота з дефініціями, класифікаціями, термінологічним апаратом нелогічна, показане знання лише однієї технології націтворення
Незадовільний рівень 0-9 балів	- відповідь характеризується: дуже слабким знанням теоретичного матеріалу; допущенням грубих помилок у відповідях на питання.Студент демонструє окремі академічні навички (правильної роботи з науковими першоджерелами, коректного цитування або використовування посилань), робота з дефініціями, класифікаціями, термінологічним апаратом нелогічна, не показане знання жодної технології націтворення

2) Відеоесе

Можна виконувати як самостійно, так і вдвох.
Орієнтовний обсяг – 15 хвилин відео.
Що такое відеоесе?
Відеоролик, який передбачає критичний розбір певної теми шляхом поєднання основного змістовного нарративу (закадровий голос) із ілюстративним відеорядом. Зразки відеоесе можна знайти, наприклад, тут: https://www.youtube.com/playlist?list=PLfb0QJTHnG0HYcZ9SJNfJRSkD3gc2V7RI
Ще можете загуглити "відеоесе про відеоесе"; можливо, щось знайдеться.
Які теми можна брати?

Це може бути будь-яка тема, в якій розкривається будь-який кейс національного питання / національної проблеми – як з числа тих, що були розглянуті в темах курсу, так і тих, що не були. Тема може бути сформульована як широко (наприклад, загальна характеристика національного питання в якійсь країні), так і вузько (опис конкретного епізоду, організації, персони тощо). Якщо немає ідей або не вистачає впевненості у виборі, то питайте викладача.

Зразки тем:

- Причини та наслідки відходу від концепції "плавильного котла" в США
- Оцінка діяльності Майкла Коллінза в ІРА
- "Атлетік" Більбао і баскський сепаратизм
- Трюдо і національне питання Канади: від П'єра до Джастіна
- "Лівий" націоналізм курдів
- Чому валлійці не хочуть свій референдум?
- Наскільки французька Корсика?
- Мирне "розлучення" чехів і словаків
- Наскільки коректно казати про "корінні народи"?
- Андаманці – останні люди без нації?
- Йосип Броз Тіто – останній югослав?
- Постколоніальні шрами на карті націй Африки
- Єдність італійської нації: за що Неаполь ненавидить Турин?
- Трагедія айнів
- "Банши Інішеріна" як метафора ірландської національної трагедії
- Бравий вояк Швейк – шовініст чи інтернаціоналіст?
- System of a Down борються за Карабах
- Нація як уявна спільнота
- Нація як соціальний конструкт
- Націоналізм як повсякденна ідеологія

Критерії оцінювання відеоесе

Високий рівень 40-50 балів	- відповідь характеризується: повними і глибокими знаннями з предмету; вільним володінням спеціальною термінологією; творчим креативним підходом. Студент демонструє навички правильної роботи з науковими першоджерелами, коректного цитування та використовування посилань, логічної та послідовної роботи з дефініціями, класифікаціями, термінологічним апаратом, знання основних технологій націєтворення
Середній рівень 25-39 балів	- відповідь характеризується: повними і глибокими знаннями з предмету; вільним володінням термінами, поняттями; допущенням неточностей у викладі матеріалу; помилками при відповідях на питання. Студент демонструє навички правильної роботи з науковими першоджерелами, коректного цитування та використовування посилань, логічної та послідовної роботи з дефініціями, класифікаціями, термінологічним апаратом (з незначними помилками), знання деяких технологій націєтворення
Низький рівень 10-24 балів	- відповідь характеризується: слабким знанням теоретичного матеріалу; допущенням деяких помилок у відповідях на питання. Студент демонструє окремі академічні навички (правильної роботи з науковими першоджерелами, коректного цитування або

	використовування посилань), робота з дефініціями, класифікаціями, термінологічним апаратом нелогічна, показане знання лише однієї технології націєтворення
Незадовільний рівень 0-9 балів	- відповідь характеризується: дуже слабким знанням теоретичного матеріалу; допущенням грубих помилок у відповідях на питання.Студент демонструє окремі академічні навички (правильної роботи з науковими першоджерелами, коректного цитування або використовування посилань), робота з дефініціями, класифікаціями, термінологічним апаратом нелогічна, не показане знання жодної технології націєтворення

8. Методичні рекомендації з підготовки аналітичного есе та відеоесе

Для отримання найвищої оцінки необхідно поєднати:

- коректне використання матеріалів лекцій та першоджерел у відповіді – при використанні основних понять курсу, логічна та послідовна робота з дефініціями, класифікаціями, термінологічним апаратом;
- правильну робота з науковими першоджерелами, коректне цитування та використання посилань;
- знання основних концепцій соціології речей;
- розуміння та слідування специфіці соціологічного вивчення речей;
- прозоре та аргументоване висвітлення авторської позиції – у порівнянні різних визначень основних понять курсу, при демонстрації знання змісту основних концепцій курсу.

Для отримання оцінки, достатньої для заліку, необхідно:

- коректне використання матеріалів лекцій та першоджерел у відповіді – при використанні основних понять курсу, логічна та послідовна робота з дефініціями, класифікаціями, термінологічним апаратом;
- правильну робота з науковими першоджерелами, коректне цитування та використання посилань;
- знання однієї-двох концепцій соціології речей;
- розуміння та слідування специфіці соціологічного вивчення речей;
- самостійне викладення думок у відповіді (без елементів академічної недоброчесності).

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:
1. Модель «ШІ заборонено».
Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час семінарських занять.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до семінарських занять, написання аналітичного есе чи підготовки відеоесе дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.
Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.
3. Модель «ШІ як інструмент».
Для оформлення відеоесе, а саме для аналізу та підготовки даних, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних, проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.
Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.
У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

9 Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота												Разом	Есе	Сума
Розділ 1						Розділ 2						50	50	100
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11	Т12			
5	4	4	4	4	4	5	4	4	4	4	4			

Т1, Т2 ... Т12 – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для дворівневої шкали оцінювання	Для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	Зараховано
70-89	Добре	

50-69	Задовільно	
1-49	Незадовільно	Не зараховано

10. Рекомендоване методичне забезпечення
Базова література

Гелнер Е. Нації та націоналізм. Київ, 2003. 300 с.
Горло, Н. (2025). Технології державотворення в умовах сучасної політичної дійсності. Запорізький національний університет.
Ерік Гобсбаум. Нації і націоналізм, починаючи з 1780 року: програма, міфи, реальність / Пер. з англ. та примітки Т. Корпала. — К.: Український Центр духовної культури, 2010. — 288 с.
Крюкова М.А. Етнопсихологія: навчально-методичний посібник. Одеса: Фенікс, 2020. 106 с.
Націоналізм: Антологія. Київ, 2001.
Національна ідентичність: Хрестоматія / Упоряд.Воропай Т.С. Х., 2002 Історія сучасного світу (XV-XXI століття) : навчальний посібник. Київ: Вікар, 2008. 552 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Orlova_Tetiana/Istoriia_suchasnoho_svitu_XVKhKh I_stolittia/
Українське суспільство в умовах війни. За ред. Є. Головахи, С. Макєєва. Київ, 2023. URL: https://isnasu.org.ua/assets/files/books/2023/Maket_Ukr_suspilstvo_2023.pdf
Basik, S. (Ed.). (2022). *Encountering Toponymic Geopolitics: Place Names as a Political Instrument in the Post-Soviet States* (1st ed.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003293057
Branch, J. (2025). Virtual Territories: Technology, Representation, and the State in a Digital Age. Oxford University Press.
Brubaker, Rogers. “Ethnicity without groups.” European Journal of Sociology 43 (2002): C.163-189.
Isaacs, R., & Polese, A. (Eds.). (2026). Nation-Building and Identity in the Post-Soviet Space: New Tools and Approaches. Routledge.
Kehinde, Segun. (2023). The Three-Decade Journey of Nation-State Formation: Examining Strategic Planning Models and Policy Frameworks Tailored for the Sequential Stages of Nation-Building, Emphasizing the Significance of Each Phase in the Overall Development and Sustainability of a Nation-State. *Qeios*. 10.32388/TVKZQ8.
Korostelina, K. V. (2025). Constructing the Narratives of Identity and Power: Self-Imagination in a Young Ukrainian Nation. Routledge.
Rohner, Dominic; Zhuravskaya, Ekaterina. (2025). The Economics of Nation-Building: Methodological Tool Kit and Policy Lessons. *Annual Review of Economics,* Vol. 17:453-478. https://doi.org/10.1146/annurev-economics-081224-103104
Rohner, D and E Zhuravskaya (eds) (2023), ‘Nation Building: Big Lessons from Successes and Failures‘, CEPR Press, Paris & London. https://cepr.org/publications/books-and-reports/nation-building-big-lessons-successes-and-failures
Tröhler, D. (Ed.). (2023). *Education, Curriculum and Nation-Building: Contributions of Comparative Education to the Understanding of Nations and Nationalism* (1st ed.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003315988
Vasilopoulos, P., McAvay, H., & Robinson, J. (2025). Immigrants’ attitudes towards immigration: convergence towards majority views or ethnoracial polarization? *Ethnic and Racial Studies*, 1–20. https://doi.org/10.1080/01419870.2025.2573129

Допоміжна

Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму.-2-ге вид. К., 2001
Берлін Ісая. Чотири есе про свободу. К.,1994

Дічек, Н. П., Саух, П. Ю., & Загородня, А. А. (2025). Філософсько-педагогічна думка України: аспекти ретроаналізу націєтворення. Педагогічна думка.
Донцов Д. Геополітика.-Х., 2021
Донцов Д. Націоналізм.-К., 2014
Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с.
Націоналізм: Антологія.-К., 2001
Національна ідентичність: Хрестоматія / Упоряд.Воропай Т.С.-Х.,2002
Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність.-К.,1994
Сміт Ентоні Націоналізм. Теорія, ідеологія, історія.-К., 2004.
Старосольський В. Теорія нації.-Відень,1921
Свідзинський А. Це складне національне питання.-К.,1994
Сосновський М. Дмитро Донцов. Політичний портрет. З історії розвитку ідеології українського націоналізму.-Нью-Йорк,Торонто,1974
Свідзинський А. Це складне національне питання.-К.,1994
Старосольський В. Теорія нації.-Відень,1921
Стебельський Б. Світоглядові аналогії та розбіжності теоретиків українського націоналізму // Ідеї і творчість. Зб. статтей та есеїв.-Торонто,1991
Українське студентство у пошуках ідентичності: монографія / За ред. В. Л. Арбєніної, Л. Г. Сокурянської. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 520 с.
Шпорлюк Р. Комунізм і націоналізм: Карл Маркс проти Фрідріха Ліста.-К.:,1998.
Щербаківський В. Формування української нації. Нарис праісторії України.-Нью Йорк:,1958
Abdi, A. G. (2026). Memory Politics and Building Multinational States in Africa: Collective Memory, Identity Conflict, and Constitution-Making in Ethiopia. Routledge.
Armstrong J.A. Ukrainian nationalism.-3-ed.-Englewood,1990
Grotenhuis, R. (2025). Nation-Building as Necessary Effort in Fragile States. Routledge.
Hartmut Pogge von Strandmann, Robert John Weston Evans. The Revolutions in Europe, 1848-1849: From Reform to Reaction. – Oxford University Press, – 2000 – 250 с.
Teshome, M. Z. (2025). The challenge of nation-building in the digital age: the role of narratives in the (un)making of Ethiopia. *African Identities*, 1–19. https://doi.org/10.1080/14725843.2025.2518119
Verma, M. K. (Ed.). (2025). New Education Policy, Sustainable Development and Nation Building: Perspectives, Issues and Challenges (1st ed.). Routledge India / Taylor & Francis.

12. Інформаційні ресурси

https://asen.ac.uk/
http://www.lse.ac.uk/collections/gellner/Warwick0.html
http://theriskyshift.com/2012/04/introduction-to-nationalism-theory-html/
http://www.colorado.edu/geography/class_homepages/geog_4712_s11/geog4712_S11/materials_files/Theories%20of%20Nationalism.pdf
http://www.sciencespo.fr/ceri/sites/sciencespo.fr.ceri/files/qdr10.pdf
http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.134.2256&rep=rep1&type=pdf
https://www.fpzg.unizg.hr/images/50015515/Theories_of_Nationalism.pdf
https://www.pewresearch.org/topic/race-ethnicity/